

Mamelis

*Bezoek aan de
Abdij Sint Benedictusberg
in Vaals (Mamelis)*

- zaterdag 21 september | 13.30 - 15.45 uur *
- ABDIJ SINT BENEDICTUSBERG VAALS (MAMELIS)

bidden & smeken

19-22 sept 2019

Mamelis

Dit programma is een kennismaking met het kloosterleven en kloosterritme door het ervaren van stilte. Die wordt heel concreet door de ruimtelijke architectuur van het kloostercomplex Sint Benedictusberg, dat Dom Hans van der Laan (1904-1991) ontwierp. Het is een prachtig voorbeeld van het werk van de Bossche School.

14.00-14.15 uur

Viering van de Noon, een van de dagelijkse acht getijden (gebedsdiensten) die in gregoriaanse zang worden gebeden.

14.15-14.45 uur

Abt Ad Lenglet spreekt over bidden en smeken vanuit gedachten zoals die in de kloosterwereld verwoord worden en vanwaaruit ook de grote traditie van eeuwen katholiek geloven ter sprake komt. Overpeinzingen die aandacht vragen voor de diepe betekenis van het gebed, waarbij het relatieaspect en het geschenkkarakter aan bod komen.

* Vanaf Theater aan het Vrijthof in Maastricht vertrekt op zaterdag 21 september om 12.30 uur een speciale bus naar Vaals. Aankomst terug in Theater aan het Vrijthof is om 16.30 uur. Een busticket kost € 5 (retour).

14.45-15.20 uur

De Duitse sopraan **Irene Kurka** zingt in het atrium van het klooster waarbij in een zee van ruimte, stilte en rust wellicht even de grond van ons bestaan tastbaar wordt. (zie voor programma-informatie p.3)

15.20-15.45 uur

Gelegenheid om op een informele manier enkele broeders en de abt te ontmoeten en met hen in gesprek te gaan.

Korte geschiedenis van de benedictijnen

Sint Benedictus werd rond 480 geboren in Nursia, een kleine stad in Midden-Italië. In het jaar 529 of 530 stichtte hij er de abdij van Monte Cassino. Daar schreef hij zijn Regel, waarmee hij een blijvend stempel drukte op het westerse monnikendom. Toch kan men pas vanaf 817 spreken van Sint Benedictus als vader van de westerse monniken. Lodewijk de Vrome, een zoon van Karel de Grote, verplichtte toen namelijk alle monniken de benedictijnse regel aan te nemen, een maatregel die hij noodzakelijk achtte voor de eenheid van zijn grote rijk. De stuwende kracht achter deze beweging was de heilige Benedictus van Aniane, abt van Kornelimünster bij Aken, de residentie van Lodewijk. Op deze tijd van bloei volgde een tijd van verval en verwereldlijking, tot in de elfde eeuw de abdij van Cluny in Bourgondië voor een opbloei van het benedictijnse leven zorgde. Na hernieuwd verval en de stormen van de Reformatie volgde opnieuw een bloei-

zaterdag ♦ 13.30

tijd in de zeventiende eeuw. En er was weer een terugval, in het begin van de negentiende eeuw, toen ten gevolge van de Franse Revolutie het monastieke leven bijna overal in Europa te gronde werd gericht. Pas tegen het midden van de negentiende eeuw kwam er in Frankrijk, Duitsland, Italië en België een reveil voor de kloosters. Eeuwenoude abdijen, vaak geseculariseerd, kwamen weer tot leven. In 1833 stichtte Prosper Guéranger (1805-1875), een Franse priester, in de oude priorij van Solesmes een nieuwe benedictijnse gemeenschap. Hij werd de eerste abt van deze stichting en legde de grondslag voor de huidige Congregatie van Solesmes.

Sint-Benedictusberg

De abdij Sint-Benedictusberg ligt tussen Nyswiller en Lemiers, vlak bij de Duitse grens, op een beboste heuvel langs de weg Maastricht - Aken, niet ver van de eeuwenoude pelgrimsweg tussen beide steden. Twee ronde torens die middeleeuws aandoen, komen boven de bomen uit en doen eerder denken aan een burcht dan aan een klooster. Een stijgende oprijlaan voert de bezoeker naar een ruim voorplein met een groot kruismonument, dat erop wijst dat het huis en zijn bewoners aan God gewijd zijn. Het gedeelte van de abdij dat de dubbele kerk met atrium en klokkentoren, sacristie, spreekkamers en bibliotheek omvat, is gebouwd door Pater van der Laan.

De abdijkerk (1968)

Passeert men na binnenkomst het voorgebouw met de spreekkamers, dan betreedt men het atrium. Via een brede trap komt men door een galerij in de abdijkerk, die is gewijd aan de Maagd Maria. Het rechthoekige gebouw doet denken aan een Romeins huis. Opvallend is de nobele eenvoud. Het middenschip is omgeven door een galerij zonder ramen. De muren van het middenschip rusten op de pijlers van deze galerij en hebben met een mooie regelmaat gerangschikte ramen. Door eenvoudig glas stroomt het licht binnen.

De crypte (1962)

In de onderkerk of crypte wordt in het tabernakel het Allerheiligste Sacrament bewaard. Het hoofdaltaar is gewijd aan Sint Benedictus en de elf altaren in de zijkapellen aan heiligen van wie de namen aan de voorzijden ingebeiteld zijn. Hier kunnen stille missen worden gelezen. In de wand achter het hoofdaltaar zijn de namen gebeiteld van de stichters van de kerk, die er begraven liggen omdat zij de kerkbouw mogelijk hebben gemaakt. Dit wordt verklaard door de inscriptie: 'HIC IACENT IN PACE, QUI PIETATE ET AERE SUO FUNDAVERUNT ECCLESIAM HANC UT IN EA LAUS DEI PERPETUO ENARRETUR: Hier rusten in vrede, degenen die uit piëteit met hun vermogen deze kerk gesticht hebben, opdat Gods lof er voor altijd moge klinken'.

Abdijkerk

De vleugels rond de binnenhof

Van de hand van Dominicus Böhm is het ontwerp van de vier vleugels rond de binnenhof. De voorgevel welke op het zuiden is gericht, heeft twee massieve ronde hoektorens. De gebruikte bakstenen zijn uitzonderlijk groot en komen uit het Nederlands-Duitse grensgebied Selfkant bij Sittard. De muren zijn niet gepleist en op de natuurlijke kleuren van de stenen komen de speelse versieringen goed uit. De rijen vensters en de uitspringende erkers, vooral in de binnenhof, doen denken aan de kloostergebouwen

op de Berg Athos in Griekenland. Rondom de binnenhof bevinden zich op de begane grond de kruisgang met refter en gastenkwartier, op de eerste verdieping een tweede kruisgang met kapittelzaal, scriptorium en monnikencellen. Zoals in de kerk van Neu-Ulm zijn de betonnen gewelven ook hier op oorspronkelijke wijze gedecoreerd: een sterrenhemel van ruitvormige raten welft zich over de gangen. Twee monumentale trappen verbinden de kruisgang boven met de refter beneden. ❖

14.45-15.20 uur

Irene Kurka · sopraan

Antoine Beuger 1955 | Vater unser

Vater unser im Himmel,
geheiligt werde dein Name.
Dein Reich komme.
Dein Wille geschehe,
wie im Himmel so auf Erden.
Unser tägliches Brot gib uns heute.
Und vergib uns unsere Schuld,
wie auch wir vergeben unsern Schuldigern.
Und führe uns nicht in Versuchung,
sondern erlöse uns von dem Bösen.
Denn dein ist das Reich und die Kraft
und die Herrlichkeit in Ewigkeit. Amen.

Nikolaus Brass 1949 | Benediktionen 1, 2

De lofprijzing is in de geschiedenis van de Europese zang een van de eerste en oudste stemoefeningen. Het 'Ik' ervaart zich vooral als 'Ik' in het prijzen van de Hoogste en van zijn schepping. Pas later komen daar andere uitingen van het 'Ik' bij, zoals verdriet, eenzaamheid, vreugde en verlangen. *Mijn Fünf Benediktionen für Sopran* onderzoeken de ruimte van de lofprijzing, die mogelijk in de kern, in het binnenste, de ruimte van de stilte in zich herbergt. Ik componeerde ze in 2010/2011 en heb ze in vriendschap opgedragen aan de bijzondere sopraan Irene Kurka. (Nikolaus Brass)

[zonder tekst]

Sidney Corbett 1960 | Gebet

Gebet werd voor het eerst uitgevoerd in augustus 1999 in Frankfurt, toevalligerwijs op de dag van een complete zonsverduistering. De tekst is afkomstig uit de verhandeling *Mystieke theologie* van een vijftiende eeuwse Syrische monnik, nu bekend als de Valse Dionysius de Areopagiet. Ten onrechte werd hij gezien als de eerste bekeerling van Paulus, reden waarom zijn teksten in de Middeleeuwen werden beschouwd als quasi-apostolisch. Ze werden wijdverspreid, hoewel een groot deel ervan – gericht op de 'Deus Absconditus' (de Verborgene God, wat verwijst naar het idee van de fundamentele onkenbaarheid van God) – als ketters gezien zou kunnen worden. Dionysius' opvatting van God als de afwezigheid van al wat afkomstig is van het menselijk voorstellingsvermogen ligt heel dicht bij sommige middeleeuwse kabbalistische ideeën. Teksten van Dionysius de Areopagiet lagen aan de basis van de katholieke mystiek van Meester Eckhart en anderen.

O Dunkel des Schweigens.
Es wäre nicht genug, von dir zu sagen,
daß du vor lauter Finsternis
in strahlendem Licht aufglänzest,
nicht genug, von dir zu glauben,
dass dein Glanz sich immer gleich bleibe,
unstörbar und unzerstörbar,
nie zu sehen und nie zu erreichen.
Es wäre auch nicht genug, von dir zu sagen,
dass du, Dunkelheit des Urgrunds,
jenen vollkommenen Geist,
der die Augen des Daseins
und die Augen des Seins zu schließen vermöchte,
mit der Leuchtkraft deiner Fülle,
bis zum Bersten blendest
und schöner bist als die Schönheit selbst.

Dies ist mein Gebet. Amen.

(vertaling: prof. dr. Walther Tritsch)

Nikolaus Brass | Benediktionen 3, 4

Eva-Maria Houben 1955 | a-men

halleluja – ja – a – a-men

Een kort gebed, waarin God wordt geprezen en dank wordt gebracht. Het is een bevestiging van het leven, de schepping en het tijdelijk menselijk bestaan. De zanger wordt één met het reciteren van 'ja', wordt als het ware door dat woord gedragen.

Irene Kurka

De sopraan Irene Kurka is pleitbezorger van vooral hedendaagse muziek en deelt haar kennis en ervaring in de podcast 'neue musik leben'. Vele componisten hebben werken voor haar geschreven en inmiddels heeft ze van meer dan tweehonderd composities de wereldpremière verzorgd. Irene Kurka heeft opgetreden met onder meer Schlagquartett Keulen, notabu, Hezarfen Ensemble Istanbul, musikFabrik, Klang-konzepte, Ensemble Garage en SOPRAKKORDEON. Sinds enkele jaren is zij intensief betrokken bij het repertoire en de concerten voor 'Stimme Solo', met muziek van onder anderen Hildegard, Nono, Berio, Cage, Lucier, Beuger, Bauckholt en Brass. Haar cd met liederen van Hildegard en John Cage (2012, co-productie Bayerischer Rundfunk) ontving lovende recensies. Haar soloprogramma *Beten* zong ze onder meer op het Huddersfield Contemporary Music Festival en in Barcelona. De cd *Beten.Prayer* verscheen in

2015, twee jaar later gevolgd door de cd *chants* voor stem solo. In 2018 verschenen *Klavierlieder* met Eva-Maria Houben en *Ohrwurm* met pianosongs van en met Moritz Eggert. Irene Kurka ontving diverse prijzen en beurzen: de Wolfram-von-Eschenbach-Förderpreis (2013) en de muziekprijs van Düsseldorf (2014).

Sinds april van dit jaar is ze samenwerkingspartner van de *nmz* | *neue musikzeitung*.

Irene Kurka voltooide haar vocale studies aan de Musikhochschule München, de Southern Methodist University Dallas (VS) en de Universiteit van British Columbia, Vancouver (Canada). Ook behaalde ze een master middeleeuwse muziek aan de Folkwang Universität der Künste in Essen. Ze heeft les gegeven aan de Muziekacademie in Poznan, TU Dortmund, Guildhall School of Music and Drama in Londen, de Musikhochschulen in Mannheim en Wuppertal en aan Conservatorium Maastricht.

❖ La Compagnia del Madrigale
zaterdag 21 september · 20.00 - 21.00 uur
THEATER AAN HET VRIJTHOF · € 20

Palestrina Stanze sopra la Vergine del Petrarca
Monteverdi Stabat virgo Maria | Pulchrae sunt genae tuae | Iam moriar mi fili (Pianto della Madonna)

Petrarca's beroemde 14de-eeuwse dichtbundel *Canzoniere* mondt uit in een lofzang op Maria: elf geestelijke sonnetten die elk openen met de aanroeping 'Vergine'. De eerste acht heeft Palestrina op muziek gezet.

MUSICA SACRA MAASTRICHT IS EEN COPRODUCTIE VAN Stichting Musica Sacra en Theater aan het Vrijthof Maastricht. Filmselectie i.s.m. Lumière.

DIRECTEUR BESTUURDER Jean Boelen, directeur Theater aan het Vrijthof Maastricht
PROGRAMMACOMMISSIE Jacques Giesen (voorzitter); Jos Leussink (adviseur); Sylvester Beelaert, Fons Dejong, Susanne van Els, Bas Geerts en Lieke Wijnia
RAAD VAN TOEZICHT Jean Jacobs (voorzitter), Michel Cobben, Barbara de Heer, Bas Huyser en Eddy Klomp

PROJECTLEIDING & FONDSSENWERFING Fons Dejong **MARKETING & PUBLICITEIT** Hetty van Dongen **PRODUCTIE** Raf Meijers **REDACTIE** Philip Leussink, Jacinta Wetzter, Sylvester Beelaert en Fons Dejong **VORMGEVING** Philip Leussink **UITVALIE** Flora Minis en Susan Meisen **TECHNISCHE COÖRDINATIE** Sander Ronden **FACILITAIR** Nandi Nijsten **FINANCIËN** Jos Spauwen

MUSICA SACRA MAASTRICHT is lid van De Verenigde Podiumkunstenfestivals.

MUSICA SACRA MAASTRICHT wordt mede mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten, Provincie Limburg, Gemeente Maastricht, Theater aan het Vrijthof, Elisabeth Strouven Fonds, Stichting Kanunnik Salden Nieuwenhof, de Vrienden van Musica Sacra Maastricht en alle (concert-) locaties en samenwerkingspartners. De activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door anonieme giften van particulieren. **MEDIAPARTNERS** NPO Radio4, NTR, KRO NCRV, L1, Dagblad de Limburger, RTV Maastricht.

STEUN HET FESTIVAL Voor een bijdrage vanaf € 40 geniet u als Vriend van Musica Sacra Maastricht vele voordelen. Zie voor meer informatie en aanmelding www.musicasacramaastricht.nl/vriend.

STICHTING MUSICA SACRA Vrijthof 47, 6211 LE Maastricht
info@musicasacramaastricht.nl • www.musicasacramaastricht.nl

[facebook.com/MusicaSacraMaastricht](https://www.facebook.com/MusicaSacraMaastricht) • [@FestivalMSM](https://twitter.com/FestivalMSM) | #MSM2019